

בעזרת השם יתברך

פרק י"ט

♦ תרומה ♦

בפרק הזה מבואר:

כמה ענייני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב בתשובה - האיך הרשעים והמינים והאפיקורסים נידונים בגיהנם - המחללי שבת נידונים בגיהנום לעולם - מעשה בתלמיד חכם שנתגלגל בצפרדע חמש מאות שנים והבעל שם טוב תיקן אותו - בגודל עונש המסור - הנכנס לכלל מלשין מוכרח להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא מועיל לו להצילו מזה אפילו למד כל התורה כולה ושמר כל מצות ה'.

פנינים יקרים על פרשת השבוע

ויקחו לי תרומה (תרומה כה, ב)

"לי" - לשמי (רשי"י).

אמר רבי יצחק מאיר מגור (בעל חידושי הרי"ם):

לא נברא המשכן אלא כדי להשרות שכינתו
 יתברך בתחתונים, ואף על פי כן ציוה הקב"ה:
 "לי - לשמי", שיכוונו רק לעשות רצון ה' ולא כדי
 לזכות במדרגה העילאית של השראת השכינה.

אף כל מצוה אחרת שאדם מישראל עושה,
 אפילו מתן שכרה הרוחני בצידה, לא יתכוון
 להשגה הרוחנית שצפוי לו כי אם לגרום נחת רוח
 ליוצרו!

תוכן העניינים

של פרק י"ט

- א. מכואר בו כמה עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב
 כתשובה.....ה
- ב. האיך הרשעים והמינים והאפיקורסים נידונים בגיהנם.....ז
- ג. המחללי שבת נידונים בגיהנום לעולם.....ט
- ד. סיפור נורא - מספר שבחי בעל שם טוב.....טו
- ה. מעשה בתלמיד חכם שנתגלגל בצפרדע חמש מאות שנים
 והבעל שם טוב תיקן אותו.....טו
- ו. בגודל עונש המסור.....יז
- ז. הנכנס לכלל מלשין מוכרח להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא
 מועיל לו להצילו מזה אפילו למד כל התורה כולה ושמר כל
 מצות ה'.....יז
- ח. מיר ברענגען אראפ עטליכע מראה מקומות וועגען דעם
 שרעקליכען עון המר והנמהר פון מסירה, וואס איז ליידער
 לעצמענס אזוי פארשפרייט געווארען.....יח

פרק י"ט

יבואר בו כמה עניני גלגולים שיכול להתגלגל אם לא ישוב בתשובה

לתחרד המשכיל ויתפחד המבין בנשאו עיניו בעוד נשמתו בו לרום השמים, ובראותו ימה וקדמה נגבה וצפונה, בשיעור הרחקתם, שיעור חמש מאות שנה מן די קצותיו^א - מקומות אשר עתידה לחזור ולשוב מכאן ולכאן הנפש החוטאת כעוף הפורח, ולטרוח לעלות לרום שמים ואינה יכולה, בדרכם אותה מלמעלה להכביד כנפיה להפילה ארצה.

ואם היא נפש שכבדו עונותיה עליה, דוחפים אותה בכף הקלע, כזורק אבן לארבע פינות העולם, ומתהומא דארעא עד רום רקיע, ולהניחה ליפול באין סומך ואין תומך. הולכת, נעה ונדה בתוך החושך וממשמשת באפלה "צלמות ולא סדרים"^ב.

לא זו בלבד יראה המשכיל, כי אם יוסיף לראות בחיים חיתו בבהמות יער וחית השדה, גם בעוף השמים טהורים גם טמאים ובכל השרץ השרוץ על הארץ - גופות אשר עתידה נפשו להתגלגל בתוכם אם יחטא ואשם ותמות בחטא. וידמה בחייו במחשבתו וברעיונו כאילו עתה הוא מגולגל בתוכם. ומה צער ודאגה יכול להגיע לו בהתהפך מצורת אדם לצורת הולך על ארבע או לדמות שקץ מרבה רגלים, המתגלגל עצמו בטיט ורפש ובכל צואה יתגלע. וירתע ויזדעזע וישוב לאחוריו.

גם ישא עינו אל ההרים וגבעות ואבני השדה ולאבן מקיר ויחשוב, אם ישקעו נפשו בהן על חטאתיה ויהיה לאבן,

---

(א) עיין חגיגה יג, א.

(ב) איוב י, כב.

ותסמר שערת בשרו בחשבו בצער הגדול הזה המגיע לנפשו.

גם יסתכל בימים ונהרות בארות ומעינות, אם יתגלגל נפשו בהם להיותה נחנקת תמיד ולהיותה שטופה בקלחות ובשקתות המים בלי מנוח ומרגוע רגע. ויחרדו אבריו גם תאחו בשרך פלצות בראותך שוחה עמוקה וביב ורפש וטיט, בחושבך אם יטביעו נפשך שם אם יחייבוה חטאתיה - כמה מהקלון והבזיון והחרפה מגיע לה וכמה ירגיש מהצער. גם בראותך אנשים מוכים בשבט ברזל ובמכות משונות, גם אם תהיה נפשך בצער זה התוכל לסבול? ובחשבך כל זה בחיך יתפררו כל עצמותיך ותחזור לאחריך ולא תחטא, כי כל אלו מאורעות המגיעות לנפש החוטאת במותה בחטאה בלי תשובה.

ואתה בן אדם, למה לא תחוס עיניך על נפשך הרכה והענוגה, אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ, כי בת מלך היא לתתה בידך לגדופים לעשות בה נקמות? כי מה תענה לאביה שבשמים כשיבקשנה ממך? עוד מי לך פה להשיב ומצח להרים ראש! וקודם לבוא זה למה לא תחשוב כי אין אתה והכל אתה. אין אתה - אם תמות בחטאות ואשמות. והכל אתה - אם תמות בתשובה בנפש טהורה ומנקה מכל מום, זכה וברה. וכיון שהיכולת בידך, בן אדם, להציל מצרות נפשך - למה תתרשל ליכנס בהיכל מלך ולהתעדרן עצמך בגן אלהים ולהיות מושל במלאכים אשר הם ישרתונך, בהמליכך יוצרך להיות מלך בש"י עולמות שנאמר¹ "להנחיל אוהבי יש" ובש"ס עוד עולמות במתנה, שנאמר² "שם עולם אתן לו". ולאיש אשר אלה לו לא ינום ולא יישן כי אם לרוץ בכל כוחו ולעשות

ג) משלי ח, כא.

ד) ישעיה נז, ה.

ה) כדאיתא באותיות דרבי עקיבא אות י.

לו אבר כיונה לעוף ולשכון אל המנוחה ואל הנחלה, ולא להתאוות בישיבה דירה חשוכה ומסיבה טמאה רבת המהומה היא ישיבת העולם הזה בלי תשובה.

למה בן אדם לא יעלה על רוחך, שכל המאבד עצמו לדעת כי אין מקום לחוס ולרחם עליו, ואתה מאבד עצמו לדעת, כי אין מקום לחוס ולרחם עליו ואתה עצמך בידך ביודעך דרך אשר בו תוכל לברוח להציל ממות נפשך ומכל מאורע רע אשר תוכל להגיע לה, ואתה מתרשל, ואם תאמר! הדרך הקשה! לא כן, כי אם דרך מישור שלא יתנגפו בו רגליך בלכתך בתוכו, דרך ישכון אור בלי פוקה ומכשול. דרך שאין בו שטן ופגע רע. דרך אשר הנכנס בתוכו מוצא עצמו באבר כנשרים לעוף ולשכון במקום אשר אין מלאך ושרף יכול להגיע שם, תחת כסא אדון נשמות, ה' צבאות שמו. הוא דרך תשובה שנברא ליסוד עולם דרך סגולה להפך לאדם בריה חדשה אף לזקן ושבע ימים יהפכו כנוול^ז, דרך תמן שובע, תמן ריוח הרבה ברגע אחד, דהשב - העונות נעשים זכיות^ח, עד כאן לשון ספר שבט מוסר.

האיך הרשעים והמינים והאפיקורסים נידונים בגיהנם

והנה יש רשעים שנידונין בגיהנם לדורי דורות, כמובא לעיל, וכמובא בגמרא^ט, וזה לשונו: המינין והמסורות^י, והאפיקורסים שכפרו בתורה, ושכפרו בתחיית המתים, ושפירשו מדרכי צבור, ושנתנו חיתיתם בארץ חיים [ומובא

(ז) ז"ח רות פה, א', ועיין פסחים נד, א.

(ז) עיין ירושלמי חגיגה ב' א', זוהר נשא קכג, א.

(ח) עיין יומא פו, א'.

(ט) ראש השנה דף י"ז עמוד א'.

(י) ובכלל זה אלו שמסרו חבריהם למשפט קודם שקבלו על

הרשאה ורשות מבית דין כשר.

(ס) בגמרא, אמר רב חסדא זה פרנס המטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים], ושחטאו והחטיאו את הרבים, כגון ירבעם בן נבט וחביריו, יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות", שנאמר² ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו', גיהנם כלה והן אינן כלין שנאמר³ וצורם לבלות שאול מזבול לו, ע"כ.

ואינו ראיה אפילו רואין אחד מלובש בבגדי רבנות וזקן ונשוא פנים ופניו צוהלות מגובה ושובע, ובפנימית יכול להיות מלא רשע ומראשי בעלי גיהנם, כמובא בגמרא (ס) א"ר יצחק בר אבין, ופניהם דומין לשולי קדירה, ואמר רבא, ואינהו משפירי שפירי בני מחוזא ומקריין בני גיהנם⁴, ע"כ.

וגם הלוקחין רבית לא יזכו לקום בתחיית המתים, כמובא בפרקי דרבי אליעזר¹⁰ במתים שהחיה יחזקאל בבקעת דורא שלא היה אותו שהלוח בריבית, ומובא גם בבא מציעא¹⁰ בשם התרגום ירושלמי, ובסוטה¹¹ כתבו, וזה לשונו, **ומלוי בריבית מצינו באגדה שאינן חיים לעולם הבא**, עד כאן לשונו.

(א) ודוקא כשלא עשו תשובה, כמובא בתוספות (שם דיבור המתחיל קרקפתא), וזה לשונו: דשמעתין בשלא עשה תשובה, אבל עשה תשובה אמרינן ביומא (דף פ"ו ע"א, עיין לעיל מבעל שבט מוסר באריכות), דתשובה תולה ומיתה ממרקת, עכ"ל.

(ב) עיין לעיל.

(ג) ישעיה ס"ו, כ"ד.

(ג) תהלים מט, טו.

(ד) פרש"י כאן: בני מחוזא, מענגים ושמונים היו. ומיקרי בני גיהנם, כך יקראו להם, ובחידושי אגדות מהרש"א כאן: דאינהו משפירי שפירי כו, עיין שם באריכות.

וגם הפוגמי ברית במזיד, אם לא שבו בתשובה גדולה לפני בוראם, נידונין בצואה רותחת לדרי דרין.

המחללי שבת נידונים בגיהנום לעולם

המחללי שבת^ח נידונין לעולם בגיהנם. וכל הרשעים כשנידונין שם, יש להם מנוחה שלשה פעמים ביום, בכל פעם שעה ומחצה, בזכות אמירת יהא שמיה רבא שישראל עונין, וגם בשבת קודש יש להם מנוחה. **לבד הפוגמי ברית במזיד, ומחללי שבתות, שאין להם מנוחה גם בשבת.**

כמובא בזוהר הקדוש (פרשת תרומה דף ק"ג ע"ב ואילך), וזה לשונו, אמר רבי יהודה^ט, דינא דעונשי דגיהנם הא אוליפנא דאיהו למידן תמן לחייביא, על מה אתדנו בנורא דגיהנם, אלא גיהנם איהו נור דליק יממי ולילי, כגוונא דחייביא מתחממן בנורא דיצר הרע למעבר על פתגמי דאורייתא, בכל חמומא וחמומא דאינון מתחממן ביצר הרע, הכי אתוקד נורא דגיהנם.

זמנא חדא^ז לא אשתכח יצר הרע בעלמא, דאעילו ליה גו

טו) פרק ל"ג.

טז) בתוספות דף ע' עמוד ב' דיבור המתחיל תשיך..

יז) בתוספות דף ה' ע"א ד"ה כל אדם.

יח) שקולה "שבת" ככל התורה כולה, והשומר שבת כאילו שומר כל התורה (זוהר הקדוש חלק ב' מז, קנא).

יט) ופירושו הסולם - מאמר דינא דגיהנם: **אמר ר' יהודה וכו'.** אמר רבי יהודה, דין עונשי הגיהנם, הרי למדנו שהוא לדון שם את הרשעים. ושואל, למה הם נדונים בדינו של גיהנם. ומשיב, אלא הגיהנם הוא אש דולק ימים ולילות כעין הרשעים המתחממים באש יצר הרע לעבור על דברי תורה, בכל חימום וחימום שהם מתחממים ביצר הרע, כך שורף בהם האש של הגיהנם.

חום הגיהנם בא מחום היצר הרע

גושפנקא דפרזלא בנוקבא דתהומא רבא, וכל ההוא זמנא כבה נורא דגיהנם ולא אתוקד כלל, אהדר יצר הרע לאתריה, שארו חייבי עלמא לאתחממא ביה, שארי נורא דגיהנם לאַטוקדא, דהא גיהנם לא אתוקד אלא בחמימו דתוקפא דיצר הרע דחייביא, ובההוא חמימו נורא דגיהנם אתוקד יממי ולילי ולא שכיך.

שבעה פתחין^{כ"ב} אינון לגיהנם, ושבעה מדורין אינון תמן, שבעה זיני חייבין אינון, רע, בליעל, חוטא, רשע, משחית, לץ, יהיר, וכלהו לקבליהו אית מדורין לגיהנם, כל חד וחד כדקא חזי ליה, וכפום ההוא דרגא דחטא ביה ההוא חייבא, הכי יהבין ליה מדורא בגיהנם.

ובכל מדורא^{כ"ג} ומדורא אית מלאך ממנא על ההוא אתר תחות ידא דדומה, וכמה אלף ורבוא עמיה דדיינין לון לחייביא, כל חד וחד כמה דאתחזי ליה בההוא מדורא דאיהו תמן, (ס"א אשא דגיהנם דלעילא מטי להאי גיהנם דלתתא)

(כ) **זמנא חדא לא וכו'.** פעם אחת לא נמצא היצר הרע בעולם, שהכניסו אותו תוך טבעת של ברזל (ע"י יומא דף ס"ט ע"ב) בנקב של תהום הגדול. וכל עת ההוא כבה האש של הגיהנם ולא שרף כלל. חזר היצר הרע למקומו, ורשעי עולם התחילו להתחמם בו, התחיל בוער גם האש של הגיהנם. כי הגיהנם אינו שורף אלא בתוקף החום של יצר הרע של הרשעים, ובחום ההוא, האש של הגיהנם שורף ימים ולילות ואינו שוקט.

(כא) **שבעה פתחים אינון וכו'.** ז' פתחים הם בגיהנם. וז' מדורים יש שם. ז' מיני רשעים הם, רע, בליעל, חוטא, רשע, משחית, לץ, יהיר. וכולם יש כנגדם מדורים בגיהנם, כל אחד ואחד כראוי לו, וכפי אותה מדרגה שחטא בה הרשע, כך נותנים לו מדור בגיהנם.

(כב) **ובכל מדורא ומדורא וכו'.** ובכל מדור ומדור, יש מלאך ממונה על מקום ההוא, תחת ידו של דומה. וכמה אלף ורבוא מלאכים עמו הדנים את הרשעים, לכל אחד ואחד כפי שראוי לו באותו מדור שהוא שם.

אשא²³ דגיהנם לתתא מטי מגו אשא דגיהנם דלעילא ומטי להאי גיהנם דלתתא), ואתוקד בהוא אתערו דחמימו דחייביא דקא מתממי גרמייהו גו יצר הרע, וכל אינון מדורין דליקין תמן.

אתר אית²⁴ בגיהנם ודרגין תמן דאקרון צואה רותחת, ותמן איהו זוהמא דנשמתין אינון דמתלכלכן מכל זוהמא דהאי עלמא, ומתלבנן וסלקין, ואשתארת ההוא זוהמא תמן, ואינון דרגין בישין דאתקרון צואה רותחת אתמנן על ההוא זוהמא, ונורא דגיהנם שלטא בההוא זוהמא דאשתארת, ואית²⁵ חייבין אינון דמתלכלכן בחובייהו תדיר ולא אתלבנן מנייהו ומיתו בלא תשובה יחטאו והחטיאו אחרינן, והוו קשי קדל תדיר ולא אתברו קמי מאריהון בהאי עלמא, אלן אתדנו תמן בההוא זוהמא ובההיא צואה רותחת דלא נפקין מתמן

כג) **אשא דגיהנם לתתא וכו'.** האש של גיהנם שלמטה, באה מאש של הגיהנם של מעלה, דהיינו מנהר די נור, ובאה לגיהנם של מטה ושורף, באותו התעוררות החום של הרשעים, שמחממים עצמם ביצר הרע. וכל אלו המדורים שורפים שמה.

כד) **אתר אית בגיהנם וכו'.** מקום יש בגיהנם אשר המדרגות שמה נקראות צואה רותחת. ושם הוא הזוהמא של הנשמות המטנפות מכל זוהמא של עולם הזה, ומתלבנות ועולות, ונשאר הזוהמא שם, וכל מדרגות רעות שנקראות צואה רותחת ממונות על זוהמא ההוא. ואש של גיהנם שולטת בזוהמא ההוא הנשאר.

הרשעים שהחטיאו את הרבים אינם יוצאים מהגיהנם לעולם

כה) **ואית חייבין אינון וכו'.** ויש רשעים שמטנפין בעונותיהם תמיד ואינם מתלבנים מהם, ומתו בלא תשובה, וחטאו והחטיאו אחרים, והיו קשי עורף תמיד, ולא נשברו לפני אדונם בעולם הזה. אלו נדונים שם בזוהמא ההוא ובצואה ההיא הרותחת ואינם יוצאים משם לעולם. אלו שמשחיתים דרכם על הארץ, ואינם חסים על כבוד אדונם בעולם הזה, כל אלו נדונים שם לדורי דורות ואינם יוצאים משם.

לעלמין, אינון דמחבלין ארחייהו (פירוש ששופכים זרעם לבטלה) על ארעא, ולא חששו ליקרא דמאריהון בהאי עלמא, כל אינון אתדנו תמן לדרי דרין ולא נפקי מתמן. בשבת¹² ובירחי ובזמני ובחגי בההוא אתר נורא אשתכך ולא אתדנו, אבל לא נפקי מתמן כשאר חייבין דאית להו נייחא.

כל אינון דמחללי שבתות וזמני, ולא חיישי ליקרא דמאריהון כלל בגין למנטר לון אלא מחללי בפרהסיא, כמה דאינון לא נטרי שבתי וזמני בהאי עלמא, הכי נמי לא נטרין ליה בההוא עלמא ולית לון נייחא. אמר ר' יוסי¹² לא תימא הכי, אלא נטרי שבתי וזמני תמן בגיהנם בעל כרחייהו. אמר רבי יהודה אלין אינון עכו"ם דלא אתפקדו, דלא נטרי שבת בהאי עלמא, נטרי ליה תמן בעל כרחייהו.

בכל מעלי¹³ שבתא, כד יומא אתקדש כרוזין אזלין בכל אינון מדורין דגיהנם, סליקו דיני דחייביא דהא מלכא קדישא

(כו) **בשבתי ובירחי ובזמני וכו'.** בשבתות וראשי חודשים ובזמנים ובחגים, נשקט האש באותו המקום ואינם נדונים. אבל אינם יוצאים משם כשאר הרשעים שיש להם מנוחה. כל אלו המחללים שבתות וזמנים, ואינם חסים על כבוד אדונם כלל, שישמרו אותם, אלא מחללים בפרהסיא בגלוי, כמו שהם אינם שומרים שבתות וזמנים בעולם הזה, כן אין שומרים אותם בעולם ההוא ואין להם מנוחה.

רשעים המחללים שבתות אין להם מנוחה שם

(כז) **אמר ר' יוסי וכו'.** אר"י לא תאמר כן. אלא שומרים שבתות וזמנים שם בגיהנם, באונס. נגד רצונם. אמר ר' יהודה אלו הם עכו"ם, שלא נצטוו, ואינם שומרים שבת בעולם הזה, שומרים אותו שם באונס. אבל רשעים המחללים שבתות אין להם מנוחה שם.

אלו שאינם שומרים שבת, לעולם אין אש של הגיהנם מסתלק מהם. כי מי שאינו שומר שבת הוא כאלו עובר על התורה כולה
(כח) **בכל מעלי שבתא וכו'.** בכל כניסת השבת כשהיום מתקדש, הולכים כרוזים בכל אלו המדורים של הגיהנם: הסתלקו

אתיא ויומא אתקדש ואיהו אגין על כולא, ומיד דינין אסתלקו, וחייביא אית לון נייחא, (וכל אינון מחללי שבתות וזמני בפרהסיא דינין סלקין מנייהו) (נ"א ואפילו עכו"ם דלא אתפקדו למיטר שבתי וזמני, תמן נטרין בעל כרחייהו), אבל נורא דגיהנם לא אשתכך מעלייהו, דלא נטרי שבת לעלמין, וכל חייבי גיהנם שאלי עלייהו, מאי שנא אלן דלית לון נייחא מכל חייבין דהכא, אינון מאריהון דדינא תייבין לון, אלן אינון חייבין דכפרו ביה בקב"ה, ועברו על אורייתא כלא, בגין דלא נטרו שבת תמו, בגין כך לית להו נייחא לעלמין.

ואינון חייבין^ט כלהון נפקין מדוכתייהו ואתייהיב לון רשו למהך למחמי בהו, ומלאך חד די שמיה סנטריא"ל אזיל ואפיק להו גופא דלהון, ועייל ליה לגיהנם לעיניהון דחייביא, וחמן ליה דסלקא תולעין, ונשמתא לית לה נייחא בנורא דגיהנם, וכל^ל אינון חייביא דתמן סחרין להווא גופא,

---

הדינים של הרשעים, כי המלך הקדוש בא והיום נתקדש, והיום מגין על הכל. ומיד הדינים מסתלקים ויש מנוחה לרשעים. אבל מאלו שאינם שומרים שבת לעולם אין אש של הגיהנם מסתלק מהם. וכל הרשעים שבגיהנם שואלים עליהם, למה נשתנו אלו מכל הרשעים שבכאן, שאין להם מנוחה. ובעלי הדין משיבים להם, אלו הם הרשעים שכפרו בהקב"ה, ועברו על התורה כולה, משום שלא שמרו שבת שם, בעוה"ז, ומי שאינו שומר שבת הוא כאלו עובר על התורה כולה, משום זה אין להם מנוחה לעולם.

(ט) **ואינון חייבין בלהון וכו'.** ואלו הרשעים, כולם יוצאים ממקומם, וניתנה להם רשות ללכת לראות אותם. ומלאך אחד ששמו סנטריאל, הולך ומוציא גוף ההוא שלהם, ומביאו לגיהנם לעיני הרשעים, ורואים אותו שמעלה תולעים, והנשמה שלהם שאין לה מנוחה באש של הגיהנם.

(ל) **וכל אינון חייביא וכו'.** וכל אלו הרשעים אשר שם מסבבים הגוף ההוא, ומכריזים עליו, זה הוא פלוני הרשע, שלא חס על כבוד אדונו, כפר בהקב"ה, וכפר בכל התורה כולה. אוי לו, טוב לו

ומכריזי עליה, דא איהו פלניא חייבא דלא חייש ליקרא דמאריה, כפר ביה בקודשא בה וכפר בכל אורייתא כולא, ווי ליה, טב ליה דלא יתברי ולא ייתי לדינא דא ולכסופא דא, הדא הוא דכתיב (ישעי' סו, כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר, כי תולעתם לא תמות מן גופא, ואשם לא תכבה מן נשמתא, והיו דראון לכל בשר, והיו די ראון עד דכל דגיהנם דתמן יימרון די ראייה דא.

רבי יוסי^{לא} אמר, ודאי הכי הוא, בגין דשבת איהו לקבל אורייתא כלא, ואורייתא איהי אש, בגין דעברו על אש דאורייתא, הא אש דגיהנם דליק דלא שכיך מעלויהו לעלמין, עכ"ל.

לכן אחי אהובי, בעוד חיות בנפשך תשוב, וזכור תזכור מה שיצטרך לעבור עליך, ותדע כי שם בעולם העליון הקדוש ברוך הוא אינו מוותר כלום.

שלא הי' נברא, ולא יבוא לדין הזה ולבזיון הזה. זה שאמר, ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר. כי תולעתם לא תמות. היינו מן הגוף. ואשם לא תכבה. היינו מן הנשמה והיו די ראון, שפידושו שכל הרשעים שבגיהנם אשר שם יאמרו, די ראייה זו. כי לא יוכלו לסבול.

(לא) ר' יוסי אמר וכו'. ר"א, ודאי כך הוא, כי שבת הוא כנגד כל התורה כולה, והתורה היא אש, ומשום שעברו על אש של התורה, הרי אש של הגיהנם שורף בהם, שאינו נשקטת מעליהם לעולם.

סיפור נורא - מספר שבחי בעל שם טוב

**מעשה בתלמיד חכם שנתגלגל בצפרדע חמש מאות שנים
והבעל שם טוב תיקן אותו**

בכתבי הבעל שם טוב נדפס^ב מעשה מגלגול אחד וזה לשונו שם פעם אחת נכנס הרב הבעל שם טוב לעמקות גדול והלך בהתבוננות זה ג' ימים וג' לילות ולא ידע כלום מזה אחי' הכיר שהוא מדבר גדול רחוק מאד ממקומו ויפלא מאד בעיניו על שנטה למדבר כזה ובודאי לא דבר ריק הוא ובתוך כך באה צפרדע גדולה עד מאד עד שכמעט לא הכיר איזה בריה היא, ושאל אותה מי אתה ויאמר כי הוא תלמיד חכם ונתגלגל בצפרדע זו.

ויאמר הבעל שם טוב תלמיד חכם אתה [ובזה הדבר העלה אותו הרבה]. ותספר לו כי זה ת"ק שנים שנתגלגל בה, והגם שהרב האר"י זכרונו לברכה לחיי העולם הבא תיקן כל הנשמות, אך מגודל פשעיו הרחיקו אותו נדוד במקום שאין בני אדם מצויים בכדי שלא יתקנו אותו, ושאל לו הבעל שם טוב מה היה פשעו ויאמר כי הוא פעם אחת זלזל בנטילת ידיים שלא נטל ידיו כהוגן וקטרג עליו השטן, והשיבו לו כי אין להאשימו על עבירה אחת כי אם עבירה גוררת עבירה אם תוכל להכשילו בעבירה אחרת אזי גם זאת יחשבו לו, ונסהו בעבירה אחרת ונכשל בה ולא עמד בנסיון וכן שינה ושילש עד שכמעט עבר על כל התורה כולה והיה הפסק לדחות אותו שלא לקבל תשובתו, ועם כל זה אם היה דופק על שערי תשובה היו

(לב) מספר עמק המלך שער תיקוני תשובה, ובסופו של הספר יש שם שבחי האר"י זכרונו לברכה, עיין שם.

מקבלים אותו כידוע מאחר שיצא בת קול שובו בניס שובבים חוץ מאחר [חגיגה דף ט"ו].

וזה היה עונש על חטאתו לדחותו, אבל אם היה דופק על פתחי תשובה היו מקבלין אותו כי אין לך דבר שעומד בפני תשובה והשטן הסיתו ונעשה שכור גדול עד שלא היה לו פנאי להתבונן ולשוב ועבר על כל העבירות שבעולם, ומפני שגרם החטאים היה החטא הראשון שזלזל בנטילת ידיים לכן כשמת נתגלגל בצפרדע שהיא תמיד במים ושיהיה במקום שאין בני אדם מצויים כי כאשר יעבור יהודי או שיברך איזה ברכה או יחשוב איזה מחשבה בזה יכול להוציא יקר מזולל והבעל שם טוב עשה תיקון לנשמתו והעלה אותו עד שנשאר הצפרדע מת.

גודל עונש המסור

הנכנס לכלל מלשין מוכרח להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא מועיל לו להצילו מזה אפילו למד כל התורה כולה ושמר כל מצות ה'.

הגר"א ז"ל קבל על עצמו ענין גלות^ל, ונזדמן ששכר בדרך עגלה אצל עגלון אחד ישראל, והסוס בהליכתו בדרך נזדמן שסר מן הדרך והלך על ערוגות ההולכות בצד הדרך והערוגות היו של עכו"ם ונסתכל העכו"ם מרחוק ורץ להעגלה להכות להגר"א היושב בתוכה, והיה ברצון הגר"א לענות לו, אני אינני פושע בזה, העגלון חייב בזה שלא שמר בהמתו כראוי, ונתחזק ולא ענה אותו דבר, ואמר הגר"א אחר כך שאילו ענהו דבר זה היה נכנס על ידי זה בכלל מלשין והיה מוכרח אחר כך להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא היה מועיל לו להצילו מזה לא תורתו ולא מצותיו.

גודל עון המסור

מיר ברענגען אראפ עטליכע מראה מקומות וועגען דעם שרעקליכען עון המר והנמהר פון מסירה, וואס איז ליידער לעצטענס אזוי פארשפרייט געווארען.

עס איז שטוינענד וואונדערליך אז יונגעלייט וואס זענען געווען שטארק אפגעהיטען און ערליך, פאלען אדארך ביטער אין ענין פון מסורין, דעריבער ווילען מיר ציטירען די הארבקייט פון די זאך על פי הלכה, אפשר וועט כאטש איינער נתעורר ווערען, איז שוין כדאי אלעס.

א) דער רמב"ם שרייבט⁷⁵ און אזוי ווערט געפסקיט אין שלחן ערוך⁷⁶, מען טאר נישט מסורין קיין שום איד פאר א גוי, סיי איהם, סיי זיין געלט, אפילו ער איז א רשע און א בעל עבירות, און אפילו ער האט איהם מצער געווען⁷⁷.

ב) דער וואס ער געט איבער דעם חבר פאר גוים סיי איהם סיי זיין געלט פאלירט ער זיין עולם הבא⁷⁸.

ג) מען מעג הארגענען א מסור איבעראל אפילו היינטיגע צייטען, און אפילו ער האט נאכנישט גע'מסור'ט, נאר תיכף ווי ער האט געזאגט איך גיי יענעם מסורין אים אדער זיין געלט, ווארענט מען איהם, **מסור נישט!** טאמער ענפערט ער איך גיי יא מסורין איז א מצוה איהם צו הארגענען, און ווער עס הארגעט פריער האט זוכה געווען אין די מצוה,

---

(לד) פ"ט מהלכות חובל ומזיק.

(לה) חר"מ שפ"ח.

(לו) עיין שם סימן שפ"ח.

לז שם סימן שפ"ח.

טאמער איז די צייט ענג צו ווארענען, דארף מען נישט ווארענען^{לח}.

ד) טייל זאגען טאמער קען מען אפהאלטען מיט א אנדערע מעטאדע ווי צ.ב.ש. אפשניידען די צינג, פארען מסור, אדער דעם מסור בלינד מאכען דארף מען דאס טוהן^{לט}.

ה) טאמער האט דער מסור שוין אפגעטוהן זיין ארבעט טאר מען איהם נישט הרגיין, נאר טאמער ער איז מפורסם פאר די גאס אלס מסור^מ, אדער ער האט שוין דריי מאל גע'מסור'ט^מ דארף מען איהם הרגינען.

ו) די ראשונים פסקיין אלע אז א מסור מעג מען און מען דארף הרגיין מיט די אייגענע הענט^מ.

ז) און מען זאל זיך נישט איינרעדען אז דאס איז בלויז א אנשיקערניש, ווייל דער רמב"ם שרייבט^מ, אז אין די מערב לענדער פאסירט טאג טעגליך אז מען הארגעט א מסור, אדער מען גיט זיי איבער פאר די גוים צו הארגענען, און אזוי שרייבט אויך דער רשב"א אין א תשובה צום קעניג אז מען פירט זיך אזוי אין רוב אידישע מקומות צו הארגענען א מסור, וואס איז מפורסם.

ח) עס איז מפורסם אז דער ר"י מיגאש האט באפוילען צו פארשטיינערען א מסור יום כפור וואס איז געפאלען אום שבת, פאר נעילה.

לח) שם.

לט) שם ברמ"א.

מ) שו"ת הרשב"א, ב"י, וש"ך שם.

מא) שו"ת מהר"ם ב"ב, שו"ת הרא"ש, מחבר סעיף ט"ו.

מב) רמב"ם פ"ה מהלכות חו"מ, פסקי תוספות דע"ז סי' מ"א,

סמ"ג דף קמ"ח, שו"ת מהר"ם, שו"ת הרשב"א וש"ך.

ט) אין פוילן פלעגט מען אפשניידען די צינג און אויערען פון די מוסרים^מ.

מיר מיינעם נישט צו פסקינן הלכות, בפרט איז דאס אפהענגיק אין דעם געזעץ פון די רעגירונג (דינא דמלכותא דינא) נאר דער המון זאל האבען א שטיקעלע בארגריף וואס דאס באדייט צו מסורין, א איד, כל שכן מערערע, ווייל ציגאב צי די אויבענדערמאנטע, איז דאס אויך א גורם צי פארלענגערען דען אידישען גלות^מ.

כדי צו באגרייפען די הארבקייט פון די זאך זענען מיר מעתיק דעם לשון פון שו"ע.

י) וזה לשונו המחבר בשולחן ערוך חושן משפט^מ "מותר להרוג המסור בכל מקום אפילו בזמן הזה, ומותר להרגו קודם שימסור, אלא כשאמר הרינו מוסר פלוני בגופו או בממונו אפילו ממון קל התיר עצמו למיתה, ומתירין בו, ואומרין לו, אל תמסור, אם העז פניו ואמר לא, כי אלא אמסרנו, מצוה להרגו, וכל הקודם להרגו זכה עכ"ל המחבר^מ."

יא) ובמחבר שם^מ וזה לשונו: כל המוסר הצבור ומצערן מותר למסרו ביד עכו"ם להכותו ולאסרו ולקנסו וכו' עיי"ש.

(מג) פ"ה ה' חו"מ, ה' י"א.

(מד) אמרי חיים פרשת בא.

(מה) עיין מדרש רבה, פרשת שמות, וברש"י על הכתוב אכן נודע הדבר.

(מו) סימן שפ"ח סעיף י'.

(מז) ועיי"ש בשפתי כהן ובמאירת עינים ובמפרשים באריכות.

(מח) בסעיף י"ב.

יב) ובמחבר שם^{מט}, וזה לשונו: הוצאות שעשו לבער מוסר, כל הדרים בעיר חייבים לפרוע בהם, אפילו אותם שפורעים מס במקום אחר עכ"ל המחבר שם.

יג) ובסימן קס"ג שם פוסק הרמ"א¹ וזה לשונו: ועל הוצאות שהוציאו לבער מסור, כל הדרים בעיר חייבים ליתן לזה^{נב}.

אנו קוראים בקריאה נחוצה ובבל לשון של בקשה, לכל הרבנים הגאונים שליט"א, ולכל מנהלי וראשי ישיבות הקדושות ובתי חינוך, לקבוע שיעורים כסדרן בהלכות מצוות שבין אדם לחבירו, ובפרט בהלכות מסירה, לידע איך להתנהג למעשה, להדגיש שחומר איסורים אלו הם חמורים שבחמורים, ולעורר בדרשותיהם בטוב טעם ודעת על עוון חילול השם והעונש הגדול, ובפרט שזה חילול השם בפרהסיא, כידוע לכל.

ובזכות שנקבל על עצמנו לתקן את עוון שנאת חנם, אשר גרם חורבן בית מקדשינו, ולקדש שם שמים ברבים בכל עסקנו - נזכה בעזרת ה' בקרוב לקידוש שם שמים הגדול על ידי גואלנו משיח צדקינו, וה' יברך את עמו בשלום.

מט) בסעיף ט"ז.

נ) בסעיף א'.

נא) הרא"ש בתשובה כלל ו' סעיף כ"א כ"ו וכפול לקמן סימן שפ"ח, עכ"ל הרמ"א שם.

אזהרות חמורות זהתראות

בענין הליכה לערכאות

מאת גדולי ומאורי דורינו שליטי"ח

בס"ד, אשר אתם אומרים נהיה כגוים, היו לא תהיי
(יחזקאל ב, לב)

א. אנחנו הח"מ בשם ה' ותורתו הכואבים על חילול השם הנורא ותורתינו הקדושה אשר בזמן האחרון כנגע נראה בבית ישראל ואפי' בין שומרי הדת שהתירו לעצמן להיות עובדי עבודה זרה בהליכת בתי משפט וערכאות של עכו"ם עם ישראל חבירו, הן בעל כרחך הן ברצון שניהם, שהוא בכלל מסירה ממש המבואר בשלחן ערוך חושן משפט (סימן שפ"ח ס"ט) שהמוסר ישראל ביד עו"כ בין בגופו בין בממונו ואפילו הי' רשע ובעל עבירות ואפילו הי' מיצר לו ומצערו אין לו חלק לעולם הבא. ובגמרא (פרק קמא דראש השנה ועבודה זרה כו, ב) עוד דהמסורות יורדין לגיהנם ונידונין לדורי דורות וגופן ונשמתן כלה. לכן באנו באזהרות אלו:

ב. הננו מזהירין בזה לכל איש ואשה מישראל והגר הגר בתוכנו בכל מקום שהם, בל יהין ללכת לערכאות של עכו"ם או למשרדיהם ושוטריהם בכל מקום שהם בלי חילוק, אלא אם יש לו דין ודברים או תרעומות על חבירו ילך לבית דין ישראל הכשרים או יבררו להם בזבלי"א [זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד] וידונו לפניהם בדיני ישראל כמבואר בתורה ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

שכר תרומה - פרק י"ט ועונש כג

ג. אין שום היתר בעולם ללכת לבית המשפט עם ישראל קודם שיקרא את חבירו לבית דין של ישראל, ואם יסרב לבא לדין לאחר שיקבל ג' הזמנות והתראת בית דין, הבית דין יכתבו עליו כתב סירוב ויעשו לו כמבואר בשלחן ערוך (חושן משפט סימן כו).

ד. אדם מישראל, ואפילו הוא רב ואפילו זקן ונשוא פנים, אין בידו להתיר ללכת לערכאות בלי הסדר הני"ל בס"ב, כמו שאין ביד שום גאון וצדיק ואפילו בית דין הגדול להתיר לעבוד עבודה זרה או לחלל את השבת ואם אמר לאחד שילך לערכאות אין התירו היתר כלל והרי הוא בכלל מחטיא את הרבים וחייב נידוי.

ה. איש או אשה מעם ישראל המוסר ואומר אלך ואמסור לישראל אחר או ממונו או גופו והתרו בו שלא למסור ואמר לא אלא אמסרנו, הי מצוה להורגו וכל הקודם להורגו זכה כדין רודף (שלחן ערוך חושן משפט סימן ט הני"ל).

ו. איש או אשה שאחד מהם קורא המשטרה על השני, הרי הם בכלל מוסר וכל דיני מוסר להם, ואפילו שמריבים זה עם זה חס וחלילה, הם בכלל זה אם לא במקום סכנה שמותר כל זמן שלא יוכל להציל עצמו באופן אחר (ועיין מהר"ם מרזבורג דף ע"ד ע"ב דין מוסר למורה), ואחר כך ילך לדין תורה.

ז. כל המוציא ממון על ידי ערכאות לעצמו או לאחרים, הן במשא ומתן ומו"מ והן בהקצאת כסף לאשתו או לילדים מה שעל פי התורה אינו חייב, הרי הממון הזה הוא גזל ביד המוציא, ואוכל גזל ומפטם הילדים עם גזל, ואם יש בידינו להציל העשוק חייב כל איש להצילו. ואם המוסר ישוב אל

ה' חייב להחזיר כל הגזילה וההוצאות, וחייב לפייסו על הצער שגרם לו חוץ מתשלום הגזל.

ח. מצוה לפרסם ברבים שמות המוסרים בישראל, והאדרעסין שלהם, והמסייעים ועוזרים להם, כדי שידעו בני ישראל להזהר ולהשמר מהם. וכל מי שידע איש או אשה מישראל שמסרו את חבירו ולא עשו תשובה, הרי הם דינם כרשעים שאין להם חלק לעולם הבא, ואסור לעזרם בשום דבר עד שישבו לה'. (ועיין בנימוקי מהר"ם מירזבורג (נדפס בסוף תשו' מהר"י ווייל דף קע"ז)) ושמענו בצרפת כי רבינו תם תיקן בדורו לחייב המסור על פי עד א'. עוד כתב שם (דף קע"ג ע"ב) דין ראובן צוה לתפוס בעל ריבו בידי גוים יש להחמיר עליו יותר מישראל האומר לשלוחו צא והרוג את הנפש, דהתם קרוב לודאי שלא יעשה, אבל ע"י גוים ברי הזיקא וכו' וצריך כפרה כרוצח.

ט. נשים שמוסרות את בעליהן לערכאות להכריחם לגרש אותן, או לקבל כסף שלא כהלכה, הגט פסול, והמעות גזלה, ואסור להתחתן עמהן. ואם נשאו בגט זה הולד ממזר. וכן אנשים שחייבים לגרש נשותיהם על פי התורה, ומסרבים לקיים פסק בית דין לעגן נשותיהם, מצוה להפרישם מכל ישראל הכשרים ולפרסם שמותיהם עד שיגרשו נשותיהם על פי התורה.

י. נשים המוסרות את בעליהן לבית המשפט, אסור להתחתן עמהם, שהן בכלל הרשעים המורדין ולא מעלין וכת מורדות גיהנם ואין להם חלק לעולם הבא שאסור לבן ישראל לדור עמהן, והן מעגנות את עצמן וישבו עגונות כל ימי חייהן. והנושא אשה מהן עליהן אמר הכתוב כי יקח איש אשה ובעלה ומצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות והלכה והיתה לאיש אחר ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו או כי ימות

שכר תרומה - פרק י"ט ועונש כה

האיש האחרון אשר לקחה וגוי, ודרשו חז"ל זה הוציא רשעה מתוך ביתו וזה מכניס רשעה לתוך ביתו, זכה מגרשה ואם לא זכה קוברתו שנאמר או כי ימות האיש האחרון.

יא. מצוה לפרסם "הרבנים" המחנפים ונותנים עצות לבני ישראל, אנשים או נשים ללכת לערכאות ומתירין איסורין חמורין והקולר תלוי בצוארם על חילול השם הגדול, והפרת התורה חס וחלילה, הם שקץ ומעשיהם תועבה, וזה לשון הרמב"ם (פרק ד' מהלכות תשובה הלכה א') כ"ד דברים המעכבים את התשובה, ארבעה מהן עון גדול והעושה אחד מהם אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל חטאו, ואלו הן:
(א) המחטיא את הרבים.

(ב) המטה את חבירו מדרך טובה לרעה כגון מסית ומדיח.

(ג) כל שאפשר בידו למחות בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם וכו'. ושלתם יש בהם, מחטיא את הרבים, מטה מדרך טובה לרעה, סטה מדרך טובה לרעה, ולמחות שלא ילכו לערכאות והם לא מוחים מייעצים ומתירים.

יב. והננו מעוררים את הקהל הקדוש למנוע עצמם ואת בניהם ובנותיהם מלכת בדרכם הרעה אחרי חוקי העמים והערכאות שלהם ולהיות כמוהם חס וחלילה, וכל מי שיודע מהעוברים נתן ליתן לנו הכתובת שלהם ואנחנו בעזה"י נעמוד על המשמר, והעולה על רוחם לאמר נהי ככל הגוים היו לא תהי עד שנבטל העבודה זרה מבינינו.

שמואל בירנבוים, ראש ישיבת מיר; אהרן ווידער, אבדק"ק לינץ ודומ"ץ קלויזענבורג; אברהם מאיר איזראעל, אבדק"ק הוניאד; נפתלי צבי הלברשטאם, בן כ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א; אפרים פישל הערשקאוויטש, אבדק"ק האליין ודומ"ץ קלויזענבורג; אלי' פישער, ראש הכולל דחסידי גור; יוסף טויסיג, אבדק"ק בעלעד; משה ניישלאס, אבדק"ק שיכון סקווירא; סיני האלבערשטאם, אבדק"ק זמיגראד; משה שטערן, אבדק"ק דעברעצין; מנשה קליין, אבדק"ק אונגוואר; שלמה הכהן גראס, דומ"ץ דחסידי בעלזא.

כתוב בחושן משפט סימן כ"ו: **אסור לדין בפני דייני עכו"ם ובערכאות שלהם**, אפילו בדין שדנים בדיני ישראל. וְאִפִּילוּ נִתְרָצוּ ב' בְּעֵלֵי דִינִים לָדִים בַּפְּנֵיהֶם אֲסוּר, וְכֹל הַבָּא לִידוֹן בַּפְּנֵיהֶם הֵרִי זֶה רֹשֶׁע וְכֹאִילוּ חִירָף וְגִידָף וְהָרִים יָד בַּתּוֹרָת מִשֶּׁה רַבִּינוּ עֲלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, עַד כֵּאֵן לְשׁוֹן הַשּׁוֹלְחָן עֶרְוֶךְ. וּבִכֵּן תִּימָה גְדוֹלָה עַל בְּעֵלֵי דִינִים הַמְּקִילִים וּמוֹרִים לָהֶם הֵיטֵר בַּעֲנֵן חֲמוּר וְנוֹרָא כֹּל כַּךְ...

אברהם יעקב פאם

ראש ישיבת תורה ודעת

לכבוד הרבנים החשובים שליט"א, וכל הציבור הקדוש

חומרת איסור הליכה לערכאות מבוארת בשו"ע חו"מ סי' כ"ו, כי הבא לידון בערכאות, הרי זה רשע וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו עליו השלום, והנה בעוונותינו הרבים למרות שהעון חמור ביותר, איש הישר בעיניו יעשה. ומבואר בשולחן ערוך שם דאף כשבעל דינו אלם אין לילך לערכאות אלא אם נוטל רשות מבית דין. והיות והיו מכשולים בענין נתינת היתר לפנות לערכאות, לכו הננו לקבוע להזהיר ולהודיע:

שכר תרומה - פרק י"ט **ועונש** כז

א. היתר לפנות לערכאות ינתן רק בכתב ורק על ידי דיינים מנוסים, ואחרי חקירה בבחינת ברור לך כבוקר וגם אם ברור לך כאחותך.

ב. במקום שיש לערער על פסק בורות שניתן על ידי תלמידי חכמים, **יש לפנות לדיינים גדולי ישראל** כדלעיל, **ועל ידם יקבע אם יש כאן מקום להתיר הליכה לערכאות** כשהצד השני מסרב לדין תורה.

באנו על החתום למען משפטי ה' אמת

א' באייר תשנ"ח לפ"ק

יוסף שלום אלישיב - שמואל הלוי וואזנער - ש.י. ניסים קארעליץ

